

Lektsioonid: Jr 6:16–19; Lk 4:23–30

Jutlus: Rm 11:17–24

Laulud: 367 (1–2); 64 (1–4, 5); 69 (1–3); 449A (1–3)

Kui nüüd okstest mõned on ära murtud, sina aga kui metsõlipuu oled nende asemele poogitud ja saad osa õige õlipuu mahlakast juurest, siis ära hoopled okste ees. Ja kui sa hoopled, siis pea meeles, et sina ei kannu juurt, vaid juur kannab sind. Sina ehk ütled nüüd: „Oksad on ära murtud, et mind asemele pookida.” Õige küll! Nemat on ära murtud uskmatusse pärast, sina püsid aga usu läbi. Ära mõtle kõrgilt, vaid karda, sest kui Jumal ei säästnud loomulikke oksi, ega ta siis sindki säästa! Vaata siis Jumala heldust ja karmust: karmust küll nende vastu, kes on langenud, heldust aga sinu vastu, kui sa jääd heldusesse, muidu raiutakse sindki maha. Aga ka nemad, kui nad ei jää uskmatusse, poogitakse puu külge, sest Jumal suudab nad jälle külge pookida. Sest kui sina, loomu poolest metsõlipuu oks, oled sealt ära raiutud ja loomuvastaselt poogitud väärõlipuu külge – kui palju enam neid, loomu poolest sinna kuuluvaid, poogitakse omaenese õlipuu külge!

Alustaksin tänast jutlust teemast näiliselt veidi kaugemalt. Gl 3:28 ütleb apostel Paulus: „Ei ole siin juuti ega kreeklasi, ei ole siin orja ega vaba, ei ole siin meest ega naist, sest te kõik olete üks Kristuses Jeesuses.” Olen alati mõelnud, miks ei väljenda Paulus siin koguduse ühtsust erinevate vanuste võrdsuse kaudu: koguduses pole ei noort ega vana, sest kõik on üks Kristuses. Rahvuslik, sotsiaalne ja sooline võrdsus on nimetatud, aga vanuselist pole.

Seoses tänase kirjakohtaga hakkasin mõtlema, et võib-olla pole Paulus vanust maininud seetõttu, et vanade ja noorte vastandamine on üldse suhteline. Mida ma sellega silmas pean?

Piiblis on nt mainitud Issanda vastust Iisaki naisele Rebekale, kui too oli lapseootel. Lapsed tõuklesid üsas ja Rebeka küsis Issandalt, miks see nii on. Ja Issand vastas 1Ms 25:23: „Su ihus on kaks rahvast, kaks erinevat hõimu saab su üsast alguse: üks rahvas on vägevam teisest – vanem orjab nooremat.”

Mõeldud on siis seda, et kaksikuist vanem, Eesav ja temast põlvnev rahvas allub nooremale, Jaakobile ja temast põlvnevale rahvale. Mõistame seda siis muidugi nii, et Jumala äravalitud rahvas, Iisrael põlvnes nooremast vennast Jaakobist ja Iisraelile ilmutas Jumal end kõige selgemini. Niisiis ei loe siinkohal vanus, vaid Jumalast äravalitus, võiks ka öelda et usk. Sama mõtet kasutab muide ka Paulus ise Rm 9:12, näidates, et vanema venna Eesavi vanus – Paulus seob siin vanuse õigete tegudega – pole nii tähtis kui noorema venna Jaakobi äravalitus – seega tõeline usk Jumalasse.

Ma ei tea, kuidas teile, aga mulle tundub, et vanade ja noorte ühiskondlik väärtustamine on ajas ja ruumis muutuv. Eesti vanasõna ütleb, et hallpead austab, kulupead kummardab, viidates vanema inimese elukogemusele ja seega kaudselt ka tema suuremaile teenetele võrreldes noorematega. Sõjaväes on, vähemalt nõukogude armees oli, pikema staažiga sõdur automaatselt nooremast üle. Ja küllap kehtib see ka paljudel muudel elualadel.

Samas teame, et meie tänapäevaühiskonnas väärtustatakse lapsi ja noori palju enam kui veel pool sajandit tagasi: laste ja noorte õigused on kõigis ühiskondlikeis sektoreis oluline tegevusvaldkond ning laste ja noortega tegelevad täiskasvanud, nt õpetajad ja koolijuhid, viimasel ajal juba ka lastevanemad, võivad sattuda laste ja noorte õiguste piiramisel suure kriitika alla.

Liikudes nüüd natuke lähemale meie tänasele kirjakohtale, võiks öelda, et kristlasedki vaatavad tihti ülalt alla teiste religioonide esindajate peale, eriti ilmalike, n-ö tavaliste inimeste peale. Ühest küljest annab sellisele hoiakule õigustuse Piibel ise. Paulus ise ütleb siinsamas Rooma kirjas Rm 8:14 ja 17: „Sest kõik, keda iganes Jumala Vaim juhib, on Jumala lapsed ... Kui me oleme aga lapsed, siis oleme ka pärijad, nii Jumala pärijad kui Kristuse kaaspärijad; ning kui me koos temaga kannatame, siis meid ka koos temaga kirgastatakse.” Jumala lasteks aga saadakse ju uuestisündimise kaudu – seda kinnitab Jeesus ise Jh 3. Kristlane on uus loodu, mitte kristlane vana loodu. Kristlane on uus inimene, mitte kristlane on vana inimene.

Niisiis, kui kristlane on saanud Jumala poolt sellise armu osaliseks, siis tekivad kristlasel loomulikult mõtted oma eelisseisundist mittekristlaste suhtes. Mittekristlased olid küll enne neid, kuid kristlased on uuestisündinud rahvas, kelle tuleviku on Jumal oma armulikkuses kindlustanud. Niisiis on asi tõepoolest nagu Eesavi ja Jaakobi loos: suurem orjab vähemat ja vanem orjab nooremat.

Siiski, mõelgem hästi järele ja olgem valvsad, ütleb seesama apostel Pauluse meie tänases jutlusealuses kirjakohas. Paulus võrdleb siin juute ja pagankristlasi, milline vastasseis oli tema ajal kõige tähtsam, ja teeb seda botaanilise võrdluse kaudu. Ta kujutab Iisraeli kultuurõlipuuna, mille Jumal ise on kasvatanud või, võiks ka nii öelda, mis on lausa Jumal ise, kuna Jumal on selle puu juur. Uskmatuse pärast on aga Iisraeli rahva „oksad” selle kultuurõlipuu tüve küljest ära murtud ja asemele on poogitud metsõlipuu oksa – paganaid ehk Iisraeli rahva hulka mittekuuluvat rahvast.

Ja nüüd ütleb Paulus pagankristlasele: ära hoople nende äramurtud okste ees, ehkki sina oled nende asemele selle kultuurõlipuu külge poogitud. Ära hoople sellepärast, et mitte sina ei kannu juurt, vaid juur kannab sind. Teisisõnu, seesama Jumala juur, mis on kasvatanud Iisraeli oksad, kannab nüüd kristlast, mitte vastupidi.

Ja see pöörab mõnes mõttes ümber ka eelpool pikalt kirjeldatud vastanduse noor *versus* vana, noore eelse vana ees. Ka kristlane peab vaatama, kust ta pärineb. Ja, võta või jäta, Iisraeli rahvast ta üle ega ümber ei saa. Küll on ajaloos juutide vastu võidelnud kristlikud ristsõdijad, kristlikud rahvad on võidelnud nende vastu holokausti abil, tänapäevalgi levib kristlike rahvaste hulgas antisemitism Iisraeli riigi enesekehtestamise tõttu Lähis-Idas. Kuid kristlastel tasub alati lugeda ja meeles pidada apostel Pauluse sõnu: juudid on jumaliku õlipuu algupärased oksad, pagankristlased (ja suurema osa tänapäeva kristlaskonna moodustavadki ju pagankristlased) aga poogitud oksad.

Niisiis tahab Paulus öelda, et vanem orjab küll nooremat, kuid noorem ei tohi unustada vanema rolli noorema eelisseisundis. Ja pealegi, mis annab kristlasele kui nooremale eelisseisundi nii juutide, teiste religioonide kui ka n-ö ilmalike inimeste ees? Eks ole see õige usk Jumalasse! Kui kristlane üldse saab millegagi kiidelda, siis vaid oma usu üle. Selle üle, et see elu, mis on näha ja käega katsuda, pole lõpp, vaid Jumalas on Jeesuse Kristuse läbi avatud uus elu, mis on igavene.

Meie kirjakohas vihjab Paulus aga võimalusele, et ka kristlase usk ei pruugi vastu pidada: „Vaata siis Jumala heldust ja karmust: karmust küll nende vastu, kes on langenud, heldust aga sinu vastu, kui sa jääd heldusesse, muidu raiutakse sindki maha.” Niisiis võib juhtuda, et kristlase usk kaob ja ka kristlane võidakse selle Jumala kultuurõlipuu küljest maha raiuda.

Tänase pühapäeva teema meie kirikukalendri järgi on „Soosinguajad”. Millal on siis need soosinguajad? Esimene mõte, mis pähe tuleb, on see, et praegu ongi meil soosinguaeg. Elame riigis, milles on usuvabadus: kõik inimesed saavad praktiseerida usku vastavalt oma usutunnistusele. (Tõsi, seoses Ukraina-sõjaga on ka siin tekkinud teatud pinged, mõtlen Moskva patriarhaadi õigeusu kirikut; ja see võiks tekitada ohutunde kõigis kristlastes, sest usu sidumine poliitikaga ei tööta kunagi head.)

Teisest küljest näitab ajalugu, et kõige paremini säilib usk just keerulistes tingimustes: nii oli see esimesel kolmel kristlikul sajandil, mil kristlased pidid tagakiusamise tõttu muretsema oma füüsilise eksistentsi pärast. Ja nt usk, mida kirik säilitas Eestis nõukogude ajal, pidi olema tugev, kuna, paradoksaalsel kombel, poliitika ise tingis seda oma tõrjuva hoiakuga usu suhtes.

Tänapäeval on oma usku säilitada võib-olla raskemgi, sest usuvabaduse tõttu on palju n-ö religioosseid ja poliitilisi segajaid.

Seepärast saab kristlane oma uuestisündinu eelisseisundi n-ö vana, kaduva maailma ees säilitada elava Jumala sõnaga: Piiblis on öeldud kõik, mida inimese eluks on tarvis – vaielgu keegi sellele vastu, kuidas oskab. Piibli tõlgendamiseks ja tõeks elamiseks on aga tarvis kogudust. Ja seepärast ei tohi unarusse jätta ka oma koguduse kooskäimisi, jumalateenistuslikku elu.

Apostel Paulus lisab Gl 6:9 ka heade tegude vajaduse: „Ärgem tüdigem head tehes, küll me omal ajal ka lõikame, kui me enne ära ei nõrke!” Teistele inimestele, eriti usukaaslastele oma usku ja arusaamist mööda hea tegemine on samuti üks viis, kuidas oma usku värskena hoida.

Kuidas siis eelnev arutlus kokku võtta? Võib-olla nii: me saame vaadata uhkelt üle öla uskmatule maailmale ainult siis, kui meie enda usk säilib. Kui see ei säili, siis muutume kohe muldvanaks

inimeseks, kelle sees pidevalt elutsev Aadama loomus pöördub kaduvuse ja surma poole. Jäägem siis igavesti nooreks, sest Jeesuses Kristuses on see võimalik!
Aamen.